

NORGES HØYESTERETT

Den 23. januar 2012 avsa Høyesterett dom i

HR-2012-00169-A, (sak nr. 2011/1845), straffesak, anke over dom,

A (advokat Halvard Helle)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Jostein Johannessen)

STEMMEGIVNING:

- (1) Dommer **Noer**: Saken gjelder straffutmåling for bruk av et forfalsket vitnemål til å få utbetalt studielån.
- (2) Kristiansand tingrett avsa 4. februar 2011 dom hvor A ble dømt for overtredelse av straffeloven § 182 første ledd første straffalternativ til 15 dager betinget fengsel samt en bot på kr 7 500. Dommen var en tilståelsesdom.
- (3) Statsadvokatene i Agder anket dommen. Agder lagmannsrett avsa 29. september 2011 dom hvor straffen ble satt til fengsel i 15 dager. Dommen har slik slutning:
”I tingrettens dom av 4. februar 2011 gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 15 – femten – dager.”
- (4) Lagmannsrettens dom var avsagt under dissens, i det en dommer stemte for å forkaste anken.
- (5) A har anket straffutmålingen til Høyesterett.

- (6) *Mitt syn på saken*
- (7) A er en 37 år gammel mann som tidligere har arbeidet som eiendomsmegler. Han søkte opptak på et kurs i jus for eiendomsmeglere ved Bedriftsøkonomisk Institutt (BI), og ble tatt opp ved studiet den 19. februar 2010. Kursstart var 22. mars samme år. Han fikk innvilget lån fra Statens lånekasse for utdanning den 10. februar 2010.
- (8) Selv om A hadde fått godkjent studieplass og var innvilget lån, nektet Lånekassen å foreta utbetaling under henvisning til at den ikke hadde fått bekreftelse fra BI på at A hadde generell studiekompetanse. Ved en feil hadde BI registrert kurset med krav om generell studiekompetanse, og siden A ikke hadde slik kompetanse kunne utbetaling ikke skje. Til tross for flere telefoner til BI og Lånekassen fra As side lot det seg ikke gjøre å få feilen rettet og pengene utbetalt.
- (9) A bodde i X og var, ifølge egen forklaring, avhengig av lånet for å kunne betale for hybel og for kursavgiften på kr 40 000. Da tidspunktet for studiestart nærmet seg, forfalsket han vitnemålet fra videregående skole slik at det fremsto som han hadde generell studiekompetanse. I tillegg endret han karakteren på vitnemålet i noen fag.
- (10) Ved straffutmålingen tar jeg utgangspunkt i at straffen for å forfalske vitnemål som hovedregel er en kortere ubetinget fengselsstraff, jf. Rt. 2007 side 28 avsnitt 13 til 15. Som fremholdt av førstvoterende i avsnitt 16 er det av vesentlig betydning at avgjørelsesgrunnlaget for opptak til høyskoler og universitet er korrekt. Den teknologiske utviklingen har gjort det lettere å gjennomføre slike forfalskninger, og kontroll av vitnemål krever store ressurser. Tungtveiende preventive hensyn tilsier derfor at det reageres strengt på slike overtredelser. Til sammenligning viser jeg også til Rt. 2007 side 7 avsnitt 17 om forfalskning av pass.
- (11) Forholdet i vår sak er likevel spesielt. Det er på det rene at A hadde fått plass på kurset på BI, og at han var innvilget studielån fra Lånekassen. Det forfalskede vitnemålet ble derfor ikke brukt for å skaffe ham en studieplass han ikke hadde krav på, men for å få utbetalt støtte som han hadde fått innvilget og som han – på grunn av en feil – ikke fikk utbetalt.
- (12) Et forfalsket vitnemål innebærer i seg selv en potensiell fare for misbruk. Det at A forfalsket vitnemålet på flere punkter enn det som var nødvendig for å få utbetalt studiestøtten, tilsier at det var slik fare i dette tilfellet. På den annen side er det på det rene at A tidligere hadde arbeidet som eiendomsmegler, og at han hadde familie og små barn i X. Det er derfor ingen konkrete indikasjoner for øvrig på at A hadde ment å benytte det falske vitnemålet til andre ting enn å få utbetalt lånet fra Lånekassen i forbindelse med det ene kurset i Oslo.
- (13) Rt. 2007 side 28 gjaldt et tilfelle hvor en kinesisk statsborger hadde fått studieplass ved en høyskole på bakgrunn av falsk dokumentasjon. Forfalskningen ga grunnlag for studieplass, og hadde også betydning for søkerens rett til opphold og deltidsarbeid i Norge, jf. dommen avsnitt 19. Straffen ble under dissens 3-2 satt til fengsel i 15 dager. Mindretallet stemte for å gjøre fengselsstraffen betinget. Forholdet i vår sak er mindre grovt enn dette. Jeg legger også en viss vekt på at A tilsto umiddelbart etter at forholdet ble avdekket, at han har betalt tilbake beløpet, og at opptaket ved BI ble omgjort på grunn av forholdet. På denne bakgrunn har jeg kommet til at straffen bør settes til betinget

fengsel i 15 dager og en bot på kr 7 500, i tråd med tingrettens dom og med lagmannsrettens mindretall.

- (14) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 15 – femten – dager og en bot på 7 500 – sjetusenfemhundre – kroner, subsidiært fengsel i 10 – ti – dager.

Fullbyrdelsen av fengselsstraffen utsettes etter reglene i straffeloven §§ 52–54 med en prøvetid på 2 – to – år.

- (15) Dommer **Skoghøy:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (16) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (17) Kst. dommer **Arnesen:** Likeså.
- (18) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (19) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 15 – femten – dager og en bot på 7 500 – sjetusenfemhundre – kroner, subsidiært fengsel i 10 – ti – dager.

Fullbyrdelsen av fengselsstraffen utsettes etter reglene i straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 2 – to – år.

Riktig utskrift bekreftes: